

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední a nízký les – skomírající relikt, šance či mýtus ?

Dušan Utinek, MŽP Praha

Přesahy do programu MaB

- *racionální využívání přírodních zdrojů biosféry a pro zlepšení vztahů mezi člověkem a přírodním prostředím*
- **Úmluva o biodiverzitě** - ochrana ekosystémů a přírodních biotopů "in situ"
- plnění 3 základních funkcí BR:
- **1. ochrana** - zachování genetických zdrojů, rostlinných a živočišných druhů, ekosystémů a krajiny,
- **2. rozvoj** - podpora trvale udržitelného ekonomického a demografického rozvoje
- **3. logistika**
- Z doporučení Sevillské strategie:
 - - přechodová zóna zahrnující velké oblasti vhodné pro management ekosystémů a užívání BR za účelem předvedení vhodného přístupu k udržitelnému rozvoji v regionálním měřítku.
 - - lidské rozměry biosférické rezervace. Propojit diverzitu kulturní a biologickou.

Definice

- Nízké a střední lesy jsou lesy charakterizované vegetativní obnovou
- Nízký les – 100% obnovy je vegetativní
- Sdružený les – kombinace lesa nízkého, který vytváří hlavní etáž, a několika etáží věkově odstupňovaných výstavků
- *Pařezina je vegetativně obnovovaný les s krátkým obmýtím*
- *Sdružený les je víceetážový tvar lesa s významným podílem vegetativní obnovy.*

Definice dle Vyhlášky č.83/1996, Sb.

- Les vysoký (vysokokmenný) - les vzniklý **ze semen nebo sazenic**
- Les nízký (pařezina)- les vzniklý **výmladností**
- Les střední (sdružený) – les vzniklý jako **kombinace** výmladkové složky a jedinců semenného původu

Původ nízkých lesů

- Přirozený
- Přizpůsobení nestabilnímu podkladu
- Přizpůsobení polomům
- Přizpůsobení okusu
- Vliv člověka
- Využití obnovy při sběru dříví olamováním, později osekáváním
- Dřeviny: duby, habr, akát, topoly, bříza, vrby, jilmy, jasany, javory, jírovec, buk, líska a v minulosti i další keře.
- Výmladnost dřevin podmiňující tento tvar lesa je velmi rozdílná. Největší je u dubu, habru, akátu, olše a vrby, poměrně malou mají buk a bříza.

Důvody pařezinového hospodaření

- Trvalost produkce

Při vysoké dynamice přírůstu zejména v mladém věku a vhodném rozdělení lesa je možné zabezpečit trvalý zdroj slabého dříví jako paliva a slabšího užitkového dříví- násady, kůly, tyče, kolářství

- Technologické možnosti těžby

- Jiné užívání lesů - pastva

Přechody ke středním lesům

- Ponecháváním jedinců pro
 - Užitkové dříví
 - Zdroj semene pro pastvu dobytka
 - Zdroj větví pro oklest
 - Hraniční stromy

*Neostrá hranice mezi
sdruženým lesem a
ponecháváním výstavků při
hospodaření v pařezinách !*

Výměry nízkých lesů

- V minulosti většina lesů v 1. až 3. lesním vegetačním stupni zejména v pěší dostupnosti sídel.
- Dle inventarizace lesů z roku 1950 bylo v ČSSR 206058 ha výmladkového lesa, z toho v českých krajích 78853 ha
- v roce 1960 v ČSSR - 266329 ha z toho v českých krajích 81029 ha
- v roce 1967 v celé ČSSR 220449 ha (in VYSKOT, a kol., 1971).
- Nejvíce pařezin bylo v bývalém kraji jihomoravském – 55000 ha.

Výměry středních lesů

- Les střední se ještě v roce 1930 uváděl na 2,3 % lesní půdy.
- V roce 1967 bylo v ČSSR 2785ha sdruženého lesa v převodu na les vysokokmenný (VYSKOT a kol., 1971).
- Zpráva o stavu lesa za rok 2002 (ÚHÚL, 2003) - plocha lesa středního nepřesáhla 1000 ha.

Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2009

Tabulka 4.6.1 Hospodářské tvary lesů
Silvicultural systems

Rok Year	Hospodářský tvar lesa Silvicultural system						
	les vysoký high forest		les střední coppice-with-standards forest		les nízký ** coppice forest		celkem total
	1000 ha*	%	1000 ha*	%	1000 ha*	%	1000 ha*
1980	2 542	98,8	-	-	30	1,2	2 572
1990	2 576	99,7	-	-	7	0,3	2 583
2000	2 579	99,9	1	0,0	3	0,1	2 583
2009	2 585	99,65	2	0,09	7	0,26	2 594

Důvody převodů na sdružený či vysoký les

- nízká produkce a nevhodné druhové složení
- pokles potřeby paliva, nárůst potřeby užitkového dříví
- snaha o maximalizaci výnosu z půdy
- nevhodné obhospodařování pařezin

Mýty a pověry

1. Nízká produkce nízkých a středních lesů
2. Přírůstová intenzita výmladků je v prvních letech značná, přirůstání však rychle ochabuje a po určité době (u dubu po 40 letech) je nepatrné
3. Schopnost obnovy výmladky po 40 roce rychle klesá.
4. Výmladkové hospodaření vyčerpává půdu
5. Pařeziny a střední lesy jsou lesy přírodními
6. Hospodaření v nich bylo charakterizováno malými obnovními prvky
7. Obnova pařezin a středních lesů je neúctou k odkazu předchozích generací lesníků

Důvody obnovy tohoto hospodaření

- Nízký les
 - Jednoduchost hospodaření
 - Nízké až nulové pěstební náklady
 - Obnova výmladky snáze odroste zvěři
 - Pravidelnost a krátký interval realizace těžby
 - Jednoduchá hospodářská úprava (etát je možné vyjádřit plošně)
 - Řeší menším vlastníkům dostupnost každoroční potřeby paliva
 - Díky pestré mozaice obnovních prvků vyšší biodiverzita
- Střední les
 - Nízké náklady na obnovu a výchovu
 - Obnova výmladky snáze odroste zvěři
 - Pravidelnost a krátký interval realizace těžby ve výmladkové etáži
 - Těžba výstavků vylepšuje výsledek hospodaření v době jejich obmýtí (je možné realizovat i dle situace na trhu)
 - Díky pestré mozaice obnovních prvků vyšší biodiverzita
 - Tvorba bohatě strukturovaných porostů

Otázky k řešení

- Výmladnost nepravých kmenovin
- Produkce pařezin
- Světlostní přírůst výstavků
- Vhodná obmýtí

Komu jsou určeny

- Především menším vlastníkům (fyzické osoby a obce)
- Karl Heyer (In www.nizkyles.cz) – pro méně zámožné vlastníky lesa
- Pro zájmy ochrany přírody

Závěr

- Hospodaření v pařezinách bylo určeno pro každého a netrpělo předsudky, přestaňme jimi trpět i my!

Děkuji za pozornost.

Produkce nízkých a středních lesů

- Je třeba srovnávat stejný časový úsek – Kadavý (2009) uvádí produkci nízkého lesa za 100 let až 1010 m³/ha!
- Truhlář (1969) - nižší produkce pařezin je často způsobena horším stanovištěm. Při obmýtí pařeziny 40 let a kmenoviny dubu 120 let může být celková produkce pařeziny stejná či dokonce vyšší.
- Suchant a kol. 1995 (IN www.nizkyles.cz) porovnání hodnotové produkce se zohledněním nákladů – hodnotová produkce středního lesa s dubem je o 23 % nižší než vysokého smrkového lesa
- Stále platí, že produkční a ekonomické hodnocení je skromné a obtížně zobecnitelné

Prům. letokruhové křivky starší a hlavní etáže v por.sk. 001C08 a 616B08

